

Виолета ВЕСИЋ²
Нови Пазар

ТОМАС ПЕЈН И ЧАСОПИС ПЕНСИЛВАНИЈА. РАНИ РЕВОЛУЦИОНАРНИ СПИСИ

Томас Пејн и часопис *Пенсилванија*. „Рани револуционарни списи“ је рад који прати улазак Томаса Пејна, америчког револуционара и памфлетисте, на политичку сцену америчких колонија и даље истражује почетак његовог деловања кроз рад у часопису *Пенсилванија*. Иако првобитно замишљен као скуп филозофских списа, часопис *Пенсилванија* је убрзо постао расправа о политичкој ситуацији на америчком континенту и утицавши на образовање колонијалних Американаца довео до Рата за независност.

Пејнови први револуционарни списи наводе нас на истраживање корена његових револуционарних ставова и враћају нас у период његове младости, када је као сиромашни имигрант дошао у Америку 1774. године, а ипак само годину дана од доласка на америчко тло, усавршивши своје политичке и реторичке способности управо кроз рад у овом часопису, постао веома утицајан политички агитатор и писац памфлета који су у великој мери утицали на раст свести о независности код становника америчких колонија.

Кључне речи: *Пенсилванија*, памфлет, америчке колоније, независност

Изражавајући снажне и полемичне погледе на значајније догађаје времена у којем је објављивана, ширећи личне нападе и опаске и откривајући свету осећања везана за сећања на неке догађаје, штампана реч је настајала из године у годину, из месеца у месец, у кризном периоду Америке седамдесетих и осамдесетих година осамнаестог века. Дела која су објављивана до две деценије пре постизања независности су по свом карактеру, ставовима и идејама била пре свега политички, а не књижевни документи. То су дела која пуно откривају о људима који су их написали и о њиховим циљевима. Они формирају део широке енглеске полемичке и новинарске књижевности коју су преносили лидери америчке револуције. Вештином своје реторике они су утицали на ширење свести о независности и коначно се и изборили за њу. Један од њих био је и Томас Пејн, који је извршио велики утицај на буђење свести о слободи и правима, не само код америчког народа, на америчком континенту, већ је својим делима утицао и на европски континент. Понуду да ради у овом часопису, Пејн је добио од Роберта Еткина (Robert Aitken, 1734–1802), филаделфијског штампара и продавца књига. Замисао је била да то буде часопис који ће штампати оригиналне америчке есеје и поезију. Већина осталих часописа тог времена била је у основи британска. Еткин је сматрао да је Пејн права особа за тај задатак и да би он могао да направи један такав часопис, управо зато што је Енглез и што је имао прилике да упозна и да чита енглеске часописе, па ће зато знати шта би требало избегавати у овом новом часопису. Пејнов допринос у раду часописа *Пенсилванија* (*Magazine Pennsylvania*) било је јако тешко препознати, зато што је одлучио да користи псеудониме. Истина је да истраживачи неће никада поуздано моћи да кажу шта је тачно Пејн написао за овај часопис. У свом настојању да то утврде, они су заборавили да је Пејн био уредник часописа и да је на тој позицији био задужен за избор чланака. Иако је

Пејн имао сва та задужења, Еткин је био издавач и власник, па му је, запошљавајући га на дату позицију, дао јасна упутства којих је Пејн морао да се држи.

Прво издање часописа изашло је у јануару 1775. године (*Пенсилванија*, јануар 1775). Пејн тада још увек није био уредник. Еткин је замислио да часопис говори о широком спектру тема, укључујући и политику и религију, али само у облику филозофских расправа, без изношења сопствених мишљења. Желео је да избегне контроверзе и у политици и у религији (Еткин 1774). У овом првом броју, Еткин је говорио о ограничењима са којима су се издавачи часописа сусретали у Америци. Такође је признао да је највећи изазов са којим се суочава у прављењу овог часописа, управо сверастућа напетост између Америке и Велике Британије.

Садржај првог броја је овако изгледао:

1. Метеоролошки дневник (*Meteorological Diary*),
2. Демонстрирана корисност овог дела (*Utility of this Work Evinced*),
3. Поређење страсти поноса и сујете (*Comparissons of the Passions of Pride and Vanity*),
4. Лик М. де Волтера (*Character of M. de Voltaire*),
5. Прича о северноамеричком дабру (*Account of the N. American Beaver*),
6. Историја Амелије Греј (*History of Amelia Gray*),
7. Предложено математичко питање (*Mathematical Question Proposed*),
8. Опис нове електричне машине (*Description of a New Electrical Machine*),
9. Монолог једне образоване даме (*The Learned Lady's Soliloquy*). (*Пенсилванија*, јануар 1775: 6)

У прилогу овог броја било је такође речи о томе како лечити грозницу, одељак за књижевне вести из Велике Британије, као и део посвећен политичким дешавањима, домаћим и страним. Јануарско издање је било непристрасно и није долазило у контакт са важним политичким и религиозним дешавањима тог доба. Ипак, чак и у овом првом издању, могло се по једном чланку наслути како ће идеолошка политика овог часописа бити убудуће. Наиме, у есеју под називом *Демонстрирана корисност овог дела* било је речи о томе да:

Не постоји ништа веће што утиче на понашање и морал људи, као што је штампа. Из ње, као из фонтане, теку потоци порока и врлина кроз земљу... (*Пенсилванија*, јануар 1775: 10)

Анонимни аутор поменутог есеја, за кога се слутило да је Пејн, сматрао је да је часопис нешто значајније од обичне забаве и да је то направа која утиче на умове његових читалаца. Часописи су по његовом мишљењу корисни, јер дају широку популацију шансу да стекне и пренесе знања.

Други број овог часописа је изгледао знатно другачије, јер је Пејн у њега унео глас политике. Садржај фебруарског издања нудио је шароликост тема и жанрова:

1. Корисне и забавне алузије (*Useful and Entertaining Hints*),
2. Опис нове вршидбене машине (*Description of a New Threshing Instrument*),
3. Домаћа богатства у колонијама (*Internal Riches of the Colonies*),
4. Анегдоте о Александру Великом (*Anecdotes of Alexander the Great*),
5. Интересантна истраживања о пуштању крви (*Interesting Queries on Bloodletting*),
6. Замена за чај (*Substitutes for Tea*),
7. Изабрани делови нових британских издања (*Select Passages from the Newest British Publications*),

8. Пролог, критичар и висибабa (Prologue, Critic and the Snow-Drop) (*Пенсилванија*, фебруар 1775).

Корисне и забавне алузије је есеј који је написао аутор под псеудонимом „Атлантикус“. Он је говорио о обиљу природних ресурса у Америци и позивао Американце да их искористе. По мишљењу овог аутора, Америка је обећана земља, а Американци бојжи народ (*Пенсилванија*, фебруар 1775: 6).

Замена за чај је есеј који је написао аутор под псеудонимом „Филантроп“. Аутор овог есеја каже да чај има штетни утицај на физичко и ментално здравље људи. Он цитира докторе који тврде да је чај повећао број обољења. Читањем овог есеја до краја, долази се до закључка да то није заправо расправа о штетности чаја већ о штетности „Индијског чаја“, који се увозио из Индије преко Велике Британије. Саветује се замена тог чаја чајем, који се производи у Америци.

Мартовски број је наставио са оптуживањем освајача. У есеју *Животи и смрти Лорда Клајва*, „Атлантикус“ препричава ужас похода на Индију и лордов повратак у Енглеску. У овом есеју, лорд Клајв је ништа друго до персонификација зла:

Страх и ужас марширају као предводница његовог кампа, убиство и пљачка их прате, глад и несрећа су у последњем реду... (*Пенсилванија*, март 1775)

Тако је „Атлантикус“ описао лик округног енглеског освајача и енглеске нације, као лаковерне и превртљиве.

До априла 1775. године, ситуација у Америци се значајно променила. Дана 19. априла почео је револуционарни рат у колонији Масачусетс, након кога су уследили оружани конфликти у Лексингтону и Конкорду. Рат је званично почео 19. априла, али било је потребно неколико дана да се о томе чује у другим колонијама. Вест је у Филаделфију стигла 24. априла. Априлско издање часописа, који је обично излазио половином месеца, овог пута је изашло нешто касније, вероватно са намером да извести о тренутним дешавањима. Овај број часописа је садржао шест страна, које су само о томе говориле (*Пенсилванија*, април 1775).

У мајском издању уследио је још један интересантан есеј, потписан под псеудонимом „Езоп“.³ Есеј под називом *Купидон и Химен (Cupid and Hymen)* говорио је о идиличном селу у којем Купидон среће пастира, који је тужан јер се његова драга Руралинда удаје за Гота, богатог старијег господина. Брак су договорили њени родитељи. Купидон бесни, јер није он одобрио тај брак, и сумња да је то, без његовог одобрења, урадио његов помоћник Химен, бог брака. Купидон смишља план како да их одврати од намере и зато младенцима представља визију првих седам година заједничког живота. По завршетку тих седам година, Руралинда види себе као очајну младу жену, јер је изабрала новац а не љубав, и жели да њен муж умре. Њеног мужа, с друге стране, мучи то што његова жена стално тражи друштво млађих мушкараца. Они схватају своју грешку, одустају од брака, а пастир се на крају жени Руралиндом. Већина учених људи тог доба посматрала је ову причу о неуспелом браку као симбол несрећне уније између Велике Британије и Америке. Купидон је представљао симбол Америке и извор легитимне власти, која има контролу над свим питањима. Када Химен, Купидонов помоћник, покуша да интервенише, Купидону не преостаје ништа друго него да га подсети да је он господар. Другим речима, Америка и Велика Британија су биле пословни партнери, али уз услов да Велика Британија нема права да се меша у унутрашњу политику колонија. Још један разлог, због ког су колонисти

3 „Езоп“, „Атлантикус“, [ови псеудоними се такође приписују Пејњу]

одбијали британску власт, био је и растуће веровање да Великој Британији није много стало до америчког народа и да јој је уместо тога стало само до богатства, које јој колоније доносе. Уколико се вратимо на есеј *Куйдон и Химен*, на крају ћемо наћи моралну поуку, а то је седам година пропалог брака (*Пенсилванија*, мај 1775). Брак то двоје људи није био заснован на заједничком поверењу, љубави и поштењу. Ништа их није везивало сем њихове себичности, као и у случају Америке и Велике Британије.

Овај есеј је учинио пут проходнијим, доста експлицитнијим есејима, тако да је до лета 1775. године, часопис био све, само не непристрасан. У мајском броју, у одељку за вести, објављене су листе несталих, убијених и повређених људи у Масачусетсу. На листи су била само имена Американаца.

У јунском издању објављена су два чланка, која су до детаља објашњавала метод прављења салитра, мешавине која, када се дода сулфору, производи барут. Пејн овим чланком није много одступио од научних корена часописа, али уместо да говори о новим машинама или о животу у дивљини, он је покушао да помогне ратне напоре Американаца, објашњавајући како се прави барут (*Пенсилванија*, јун 1775: 266, 269).

У јунском издању изашла је и прича *Прејричан сан* (*The Dream Interpreted*), о човеку који заспи у шуми и има ужасну ноћну мору. У сну га буди олуја и он тражи уточиште у пећини. Када олуја прође, он излази из пећине очекујући да види да је свет уништен. Уместо тога, он открива да је све савршено, можда чак и лепше него пре олује. Поука ове приче је да би рат са Великом Британијом био разарајућ и опасан, али такође и неопходан да да би се Америка очистила од зла (259). Овакав политички контекст је управо оно што је Еткин обећао да се неће наћи у његовом часопису. Ипак, Пејн није много обраћао пажњу на жеље свог послодавца и наставио је да објављује есеје у истом духу.

Јулско издање су обележиле две вести, а то су обраћање краља Џорџа III (George III, George William Frederick 1738-1820) парламенту и декларација континенталног конгреса о узроцима и потреби да се крене у рат (*Пенсилванија*, јул 1775). Ово издање је отпочело есејом *Опжања о војном карактеру мравца* (*Observations on the Military Character of Ants*), који је написао аутор под псеудонимом „Куриозо“. Он каже да цитирамо мраве само када говоримо о економији и индустрији, али да избегавамо да их сагледамо као патриоте, жељне својих права. Онда говори о деловању колоније црвених мравца и једног од браон мравца, који живе у његовом дворишту. Црвени су представљени као они који траже од браон мравца да се одрекну својих права и на тај начин они приморавају браон мраве да крену у рат (*Пенсилванија*, јул 1775: 259). Из есеја се јасно види да су црвени мрави у ствари Британци, а браон мрави, америчке колоније, које имају пуно право да бране своје власништво. Морална поука на крају есеја је да је „нација без војске, као и згодна жена без врлина...“ (300). „Куриозо“ зато саветује Американце да се бране од Британаца, уколико им је жеља да задрже слободу и својину. Још један есеј који се приписује Пејну је *Мисли о одбрамбеном рату* (*Thoughts on Defensive War*). Пејн је овај есеј написао под псеудонимом „Мирољубац“ („Lover of Peace“). Он овде тражи од квекера да подрже америчке колоније и да стану на њихову страну у борби против Велике Британије и каже: „Америка мора да пати, зато што има шта да изгуби. Њен злочин је њена својина.“ (313).

У писму Хенрију Лоренсу из 1779. године, Пејн је рекао да је радио као уредник часописа *Пенсилванија* шест месеци (Фонер 1995: 211). На основу тога, закључује се да је био одговоран и за августовско издање часописа. Августовски

број је садржао детаљну мапу британске окупације Бостона. Објављивањем ове мапе, Пејн је у потпуности открио своје намере, везане за помоћ америчком народу. Као уредник часописа, Пејн је ретко говорио о политичким збивањима на директан начин, већ их је стављао или у историјски контекст или представљао на алегоричан начин, доступан обичном народу, који је до тада био навикнут да га гурају и игноришу, народу за кога до тада није ништа писано, или о коме се није говорило. Пејнова намера је била да мобилише управо те људе. Хтео је да часопис изражава њихове ставове, а то су били ставови, који су се у много чему разликовали од ставова људи укључених у политичке дебате XVIII века.

Пејн је за часопис *Пенсилванија* радио без уговора и, упркос бројним покушајима да се договори са Еткином, они су се на крају разишли. Није познато да ли је Пејн икада примио надокнаду за рад у часопису. Њихов разлаз је био несрећна околност за Пејна, јер је у међувремену постао веома успешан. За само два месеца рада на месту уредника часописа, Пејн је више него удвостручио број претплатника.

У септембру месецу, Еткин је преузео место уредника и може се рећи да је већ са октобарским бројем, часопис поново добио онај стари, научни формат. Било је мање вести и није било политике.

Едвард Ларкин је 1998. године у чланку под називом *Стварање америчке јавности: Томас Пејн, часопис Пенсилванија и говор америчке револуције (Inventing an American Public: Thomas Paine, The Pennsylvania Magazine and American Revolutionary Discourse)* до детаља описао Пејнов рад и залагање за часопис. Ларкин сматра да је тешко чак и замислити Пејна као пише своје дело *Здрав разум* без претходног искуства у раду, у часопису *Пенсилванија*. Пејнов рад је, по речима Ларкина, имао значајан утицај на његов политички развој. Док је радио као уредник часописа, Пејн је радио и на стварању новог политичког израза, којим је покушавао да допре до нетрадиционалних читалаца и политичких активиста. Самим тим он је и створио једно ново јавно мњење. Ларкин такође у свом чланку покушава да објасни да је Пејн, као уредник часописа *Пенсилванија*, покушао да учини политику доступном широком спектру популације (Ларкин 1998: 37).

Часопис *Пенсилванија* пружа савршен пример за оно што је Џон Адамс написао у писму Томасу Џеферсону 1815. године, а то је да је рат само „узрок и последица“ праве револуције, која је била у главама људи у периоду између 1760. и 1775. године (Адамс, Џеферсон 1959: 455). У том смислу, часопис је имао сврху да образује колонијалне Американце и да их поведе ка независности. За Пејна лично, часопис је био школа у којој је он усавршио своје политичке и реторичке вештине. Његова три најуспешнија дела, која су уследила наредних година, сведоче о његовој преданости да помогне својим сународницима да се виде очима којима их је он видео.

Библиографија

Адамс, Џеферсон 1959: Adams J. and T. Jefferson, *The Addams-Jefferson Letters: The Complete Correspondence Between Thomas Jefferson and Abigail and John Adams*. L.J. Cappon (ed.), Chapel Hill: North Carolina University Press, 1959.

Еткин 1774: Aitken, R. „To the public“, *Pennsylvania Packet*, November 21, 1774.

Фонер 1995: Foner, E., *Thomas Paine: The Collected Writings*, New York: The Library of America, 1995.

Пејн 1779: Paine, T. „To Henry Laurens, January 14, 1779“ In *The Collected Writings*, New York: The Library of America, 1995.

Ларкин 2005: Larkin, E., *Thomas Paine and the Literature of Revolution*, New York: Cambridge University Press, 2005.

Пенсилванија 1775: *The Pennsylvania Magazine*, January - August 1775.

THOMAS PAINE AND THE PENNSYLVANIA MAGAZINE. EARLY REVOLUTIONARY WRITINGS

Summary

Thomas Paine and the Pensilvania Magazine. Early Revolutionary Writings is a study that follows the arrival of Thomas Paine, an American revolutionary and pamphleteer, to the political scene of American colonies and it further explores the beginning of his acting through his work in the *Pennsylvania* magazine. Although it was originally conceived as a set of philosophical writings, the *Pennsylvania* magazine became quickly a discussion about the political situation on the American continent and had a big impact on the education of colonial Americans, which led to the War of Independence.

Paine's first revolutionary writings lead us to explore the roots of his revolutionary attitudes and bring us back to the period of his youth when he, as a poor immigrant, came to America in 1774, and only one year later, improved his political and rhetorical skills, just by working in this magazine, became a very influential political agitator and pamphleteer who greatly influenced the growth of the independence awareness of American colonies inhabitants.

Keywords: *Pennsylvania*, pamphlet, American colonies, independence

Violeta Vesić